

Seleucia

Sayı XIV - 2024

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XIV

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsayınlanı, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yeğül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)
Yavuz Yeğün

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Koroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yeğül
Prof. Dr. Ayşe Fatma Erol
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Sabri Arıcı
Doç. Dr. Fiğen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Erek
Doç. Dr. Kasım Oyarçın
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Doç. Dr. Yavuz Yeğün
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia
Olba Kazısı Serisi
Sayı: XIV
Yıl: 2024

ISSN: 2148-4120
ISBN: 978-625-6925-52-6

Yazışma Adresi

Dr. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33343 Mersin - Türkiye.
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E-posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Yayının Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık - Türkçe ve İngilizce.

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.
Dağ. Paz. Gıd. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 64/13, Karadeniz İşhanı 3. Kat
Kızılay - Ankara
Tel: 0312 419 85 67
Sertifika no: 20193
www.bilginyayinevi.com
E - posta: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Dijital Baskı Merkezi (Osman Sami Solak)
İvedikköy Mh. 1492. Cd. Yenimahalle / AN-
KARA
Tel: 0533 577 6514
Matbaa Sertifika No: 70810

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Burak Erdem

Dağıtım

Selanik 2 Cad. 64/13, Karadeniz İşhanı 3. Kat
Kızılay - Ankara
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı XIV | Mayıs 2024

A Comment on the Two Mold-Blown Glass Vessels from Anatolia: Christian Affiliations in Roman Imperial Glass

Anadolu Buluntusu Kalıba Üfleme İki Cam Vazo Konusunda Bir Yorum: Roma İmparatorluk Dönemi Camcılığında Hristiyanlıkla İlgili Çağrışımlar
Emel Erten – Güven Sevencan
11

Isaura Territoriumu'ndan Yeni Bir Yazıt
A New Inscription From Isaura's Territorium
Osman Doğanay - Murat Aydaş
23

2017-2019 Lebedos Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Siyah Firnisli Attika Seramikleri
Attic Black-Glazed Pottery from Lebedos Discovered During Archaeological Surveys from 2017 to 2019
Figen Çevirici-Coşkun
31

Ahlat Müzesi'nden Bir Grup Urartu Eseri
A Group of Urartian Artifacts from Ahlat Museum
Bilcan Gökçe - Mikail Ercek - İlhan Kılıç
65

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ele Geçen Herakleia Pontika Amphora Buluntuları
Heracleia Pontica Amphorae from Sinop Balatlar Church Excavations
Gülseren Kan Şahin – Ebru Batmaz
85

Yeni Arkeolojik Araştırmalar Işığında Avanos ve Çevresi: Geç Hellenistik Dönemden Geç Antik Çağ'a
Avanos and its Environs in the Light of Recent Archaeological Research: From the Late Hellenistic Period to Late Antiquity
Handan Yıldızhan
119

Trade Relations of Tarsus in the Light of Amphora Finds: From Roman Imperial Period to Late Antiquity
Amphoralar Işığında Tarsus'un Ticari İlişkileri: Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Çağlar
Erkan Alkaç
149

British Museum'da Bulunan Phryg Başlıklı ve Yaşmaklı Bir Büst
The Bust with Phrygian Cap and Yashmak in the British Museum
Meral Hakman
167

Eminler Höyük Erken Tunç Çağı III Seramik Buluntuları ve MÖ III. Binyıl Sonlarında Karaman Ovası
Eminler Höyük Early Bronze Age III Pottery and Karaman Plain at the End of the 3rd Millennium BC
Yalçın Kamış – Tuğçe Şener
187

A Stamped Rhodian Amphora from the British Museum: A New Eponym-Fabricant Couple
British Museum'dan Müburlü Bir Rhodos Amphorası: Yeni Bir Yönetici-Üretici Çifti
Erkan Alkaç – Handegül Canlı
217

Sisan Höyük'ten Hellenistik ve Roma Dönemi Seramikleri
Hellenistic and Roman Pottery from Sisan Höyük
Hatice Körsulu – Cemile Gültekin
229

Koloe (İzmir-Kiraz) Buluntusu Roma Heykeltıraşlık Eserleri Üzerine Yorumlar
Comments on the Roman Sculpture from Koloe (Kiraz - İzmir)
Ali Özkan
273

Büyük Deller Hellenistik Dönem Seramikleri Üzerine Ön Değerlendirmeler
Preliminary Analysis of the Hellenistic Pottery from Büyük Deller
Burcu Tüysüz - Işıl Demirtaş - Pınar Çaylı
297

Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Unguentarium
A Group of Terracotta Unguentaria from Akşehir Nasreddin Hodja Archaeology and Ethnography Museum
Nizam Abay – Cüneyt Öz
329

PRAEFATIO

Seleucia'nın 2024 yılı, XIV. sayısını okurlarımıza sunmaktan ve bu sayıda da seçkin arkeolojik çalışmalara yer vermekten dolayı gurur ve mutluluk duymaktayız.

Seramik çalışmalarının ağırlıklı olduğu bu sayımızda özellikle de Orta Anadolu seramik buluntuları konusundaki çalışmalara yoğunluklu olarak yer verilmektedir. Cappadocia'daki Aksaray Büyük Deller kazısı ile Lycaonia bölgesindeki Karaman Sisan Höyük kazısı seramiklerine ilişkin makalelerin yanında Karaman Eminler Höyük araştırmalarında tespit edilen Erken Tunç Çağı III seramik buluntularına ilişkin çalışma bölge tarihinin çok daha erken evrelerini yansıtmakta; MÖ üçüncü binyıl sonlarında Karaman Ovası yerleşimleri konusunda aydınlatıcı bilgiler sunmaktadır. Yine Orta Anadolu arkeolojisini aydınlatan verileri içeren bir makale de Cappadocia'da Avanos ve çevresinde yapılan yüzey araştırmalarının sonuçlarını okuyucularımıza sunmaktadır. Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi koleksiyonunda yer alan bir grup pişmiş toprak unguentarium'un ele alındığı çalışmada incelenen eserlerin birçoğu her ne kadar müzeye satın alma ve zoralmı yolu ile ulaşmış olsalar da bunların bir kısmının Akşehir'de ele geçmiş olması, karşılaştırmalar yapma imkanını vermekte ve bölgenin MÖ birinci yüzyıl ortaları ile MS ikinci yüzyıl arasındaki tarihine ışık tutmaktadır.

Bu sayıda sadece Orta Anadolu değil, diğer bölgelerinden gelen seramikler konusundaki çalışmalara da yer verilmektedir. Tarsus buluntusu Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Çağ amphoraları bağlamında kentin diğer bölge ve merkezlerle kurduğu geniş ilişki ağı ile ilgili sonuçlara ulaşılmakta; Batı Anadolu seramik çalışmaları ise Lebedos yüzey araştırmalarında ele geçen siyah firnisli Attika seramikleri ile temsil edilmektedir. Karadeniz bölgesi arkeolojisini yansıtan bir seramik çalışması "Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ele Geçen Herakleia Pontika Amphora Buluntuları" başlığını taşımaktadır. British Museum koleksiyonundaki mühürlü bir Rhodos amphorasından yola çıkılarak, Hellenistik Dönem'deki yönetici-üretici bağlantısı konusuna yaklaşımlar getirilen çalışmanın da okuyucularımızın ilgisini çekeceğini ümit etmekteyiz.

Seleucia'nın XIV. sayısında heykeltıraşlık çalışmalara da yer almaktadır. Bunlardan ilki, Tire Müzesi'nde bulunan İzmir-Kiraz (Koloe) buluntusu Roma heykeltıraşlık eserlerine ilişkindir. Bunların kökenlerinin Philadelphia heykel üretim merkezine dayandığı önerilmektedir. British Museum'da bulunan Phryg başlıklı ve yaşmaklı

büst ayrıntılı olarak değerlendirildikten sonra eserde bir kadının betimlenmekte olduğu ve bunun bir Parthia personifikasyonu olduğu önerisinde bulunmaktadır.

Bu sayıda cam çalışmalarına ilişkin tek makalede Anadolu buluntusu olan ve kalıba üfleme tekniğinde yapılmış iki cam vazoyorumlanmakta ve bunların Hıristiyanlıkla ilgili olan çağrışımları ele alınmaktadır.

“Isaura Territorium’undan Yeni bir Yazıt” başlıklı makalede bir Pers adı olarak değerlendirilen Sisiphernes’in yer aldığı Roma İmparatorluk Dönemi heykel kaidesi üzerindeki yazıt tanıtılmaktadır. Doğu Anadolu’nun Demir Çağı’nı yansıtan bir çalışma olarak “Ahlat Müzesi’nden Bir Grup Urartu Eseri” başlıklı makalenin araştırmacılara çeşitli malzeme grupları üzerinde yaptıkları çalışmalarda fayda sağlayacağını düşünüyoruz.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Doç. Dr. Yavuz Yeğin

PREFACE

In Seleucia's 2024 issue we are proud and happy to present many distinguished archaeological studies. This issue focuses mainly on pottery studies, particularly on the finds from Central Anatolia such as the material from Aksaray Büyük Deller excavations in Cappadocia or Karaman Sisan Höyük excavations in Lycaonia. Early Bronze Age III pottery discovered in Karaman Eminler Höyük provides data on much earlier phases of the history of the Karaman Plain providing enlightening information about the Karaman Plain in the late third millennium BC. Another illuminating article on the archeology of Central Anatolia presents to our readers the results of the surface surveys carried out in Avanos and its surroundings in Cappadocia. Although many of the terracotta unguentaria studied in another article in the collection of Akşehir Nasreddin Hoca Archeology and Ethnography Museum reached the museum through purchase and confiscation, the fact that some of them were recovered in Akşehir makes it possible to make comparisons and sheds light on the settlement history of the region between the mid-first century BC and the second century AD.

This issue includes studies on pottery not only from Central Anatolia but also from other regions. The study on the Roman Imperial and Late Antique amphorae found in Tarsus reveals the wide network of relationships established by the city with other regions and centers. Western Anatolian finds are represented by an article on the black glazed Attic pottery found in the Lebedos surface surveys and Black Sea region by another study on the Heracleia Pontica amphorae discovered in Sinop Balatlar Church Excavations. We hope that the study, which approaches the issue of the manager-producer connection in the Hellenistic Period, based on a sealed Rhodian amphora in the British Museum collection, will attract the attention of our readers.

This issue also includes articles on ancient sculptures. The first example is related to the Roman sculptural pieces found in Izmir-Kiraz (Koloë) now in the collection of Tire Museum. It is suggested that they are the works of sculpture production center in Philadelphia. After a detailed evaluation of the bust with Phrygian cap and yashmak (veil) in the British Museum, it is suggested that the work depicts a woman and is a Parthia personification.

The only article on glass is a comment on two Roman mold-blown glass vessels found in Anatolian findspots and with possible Christian connotations.

The inscription on the Roman Imperial Period statue base mentioning Sisiphernes, which is considered a Persian name, is introduced in another article. As a study reflecting the Iron Age of Eastern Anatolia, we think that the article titled “A Group of Urartian Artifacts from the Ahlat Museum” will benefit researchers in their studies on various material groups.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Editor in Chief)

Assoc. Prof. Dr. Yavuz Yeğın

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Isaura Territoriumu'ndan Yeni Bir Yazıt

Osman Doğanay* - Murat Aydaş**

Öz

Zengibar Kalesi (Isaura) yüzey araştırmaları sırasında antik yerleşimin yakın çevresinde de araştırmalar yapılmıştır. Isaura'nın kuzeydoğusunda, antik yerleşime 7 km mesafede bulunan Aydıncışla Köyü de bu kapsamda araştırılmıştır. Köy, Konya-Bozkır karayolunun bitişiğindedir. Bozkır'a 22 km uzaklıktadır. Köyün çeşitli noktalarında birçok antik malzeme göze çarpmaktadır. 2016 yılı çalışmalarında köyün meydanında yazıtlı bir eser tespit edilmiştir. Eserin benzerlerini Isaura Agorası'nda ve kentin özellikle sütunlu caddesi yakınlarında görmektediriz.

Anahtar kelimeler: Isauria, Persler, Konya, Zengibar, Isaura.

A New Inscription From Isaura's Territorium

Abstract

The Zengibar Castle (Isaura) Survey also includes explorations in the close vicinity of the ancient settlement. Aydıncışla village, 7 km north-east of the castle, has also been explored. The village is next to the Konya-Bozkır highway. It is 22 km far from Bozkır. Many ancient materials are visible at various points in the village. During the survey of 2011, a statue base with inscription, similar to artifacts in Isaura's agora and especially near the colonnaded street, was found in the village center.

Keywords: Isauria, Persians, Konya, Zengibar, Isaura.

Giriş

Isauria Bölgesi somut kültürel varlıklardan ziyade yazıtlarda geçen Pers adları sayesinde Orta Toroslara denk düşen ve kısmen dışa kapalı bir coğrafyada Pers nüfusunun belgelendiği bir iç bölge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çok önceleri bölgenin önemli tapınak yerleşimi¹ olarak bilinen ve Isaura kentinin territorium'undaki bir köy yerleşimi² olarak belgelenen Astra'daki yazıtlar ile bölgenin

* Prof. Dr. Osman Doğanay, Aksaray Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Aksaray - Türkiye. E-posta: osmandoganay@hotmail.com, Orcid no: 0000-0002-7095-9466

** Prof. Dr. Murat Aydaş, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Aydın - Türkiye. E-posta: maydas@adu.edu.tr, Orcid no: 0000-0002-3915-3683

1 Kurt - Atıcı 2020, 408, 415, 417.

2 Kurt - Atıcı 2020, 417.

metropol yerleşimi Isaura'daki yazıtlarda³ belgelenen Pers adlarından sonra, yakın zamanda Isaura ve territorium'unda yapılan yüzey araştırmaları sırasında yerleşimin oldukça yakın bir noktasında tespit edilen bir heykel kaidesi üzerindeki yazıt sayesinde Isauria Bölgesi genelindeki Pers kişi adı içeren yazıtlara bir yenisi daha eklenmiştir. Söz konusu heykel kaidesinde geçen Pers adının aynısı Astra'da, biri mezar stelinde⁴, diğeri ise yine heykel kaidesinde⁵ geçmek üzere toplam 3 yazıtta, daha önceleri belgelenmiş ve söz konusu köyün böylelikle Pers etkili izler taşıdığı da ifade edilmiştir⁶. Astra'ya nazaran Isaura'ya oldukça yakın Aydıncışla Köyü'nde aynı Pers adı bir heykel kaidesindeki yazıtta geçmektedir.

Antik Kaynaklara Göre Isaura Kenti'nin Territorium'u

Orta Torosların İç Anadolu'ya bakan dağ sıralarının biri olarak Asar Tepe ve Kiremitli Tepe'de konumlanan Isaura yerleşiminden birçok antik kaynak söz etmektedir. Ancak söz konusu antik yazarlardan Strabon'da Isaura adı Eski ve Yeni (Palaea ve Nea) Isaura olarak geçmektedir⁷. Dolayısıyla 19. yüzyıldan beri süregelen araştırmalar ve tespit edilen yazıtlardan da yola çıkılarak Eski ve Yeni Isaura'nın yeri konusu halen sıcaklığını koruyan bir tartışma olarak günümüzde de bölge arkeoloji söz konusu olunca gündeme gelen tartışmaların en başında yer almaktadır. Son çalışmalar, günümüz Bozkır İlçe merkezinin Eski Isaura, bu modern yerleşimin 20 km kadar kuzeyindeki Zengibar Kalesi'nin ise Yeni Isaura olduğu konusunda önemli veriler sunmaktadır⁸. Bölgenin belirli yerlerinde ileride yapılabilecek kazılar neticesinde soruna ışık tutacak bulgulara rastlanabilecektir.

Strabon'a göre Lykaonia'ya bağlı olarak Toros Dağı eteğindeki Isaurike sınırları dâhilinde "eski" ve "yeni" olarak ifade edilen iki ayrı Isaura köyü ve başka köyler vardı⁹. Eski ve Yeni Isaura konusu Bozkır ve Zengibar Kalesi ekseninde tartışılıyor olsa da her iki durumda da çalışmamıza konu olan yazıtlı heykel kaidesi, her iki Isaura köyü territorium'unda yer almış olması gereken, Aydıncışla yerleşmesinde (Fig. 1) tespit edilmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki, Aydıncışla'nın Bozkır'dan ziyade Zengibar Kalesi'ne (Fig. 2) daha yakın olması ve ayrıca yazıtın yazıldığı heykel kaidesinin yazıtlı ve yazıtsız benzerlerinin Zengibar Kalesi'ndeki Isaura kenti agorasında yer alan sütunlu caddede de görülmesi, Aydıncışla'nın Zengibar Kalesi'ndeki Isaura kentine bağlı küçük bir yerleşim olduğunu düşündürmektedir. Ancak Zengibar Kalesi'nin, Strabon'un sebep olduğu Eski/Yeni Isaura olup olmadığı yönündeki karmaşa, yerleşimde yapılacak kazılarla netleşebilecektir.

3 Alkan - Doğanay 2020, 40, 85 No. 19, 88.

4 Hereward 1958, 75-76 No. 20; SEG, 17 No. 673; Mitford 1990, 2151; Royer - Bahar 2011, 169-170 No. 20.

5 Hereward 1958, 76-77 No. 21.

6 Kurt - Atıcı 2020 412, 417.

7 Str. XII.6.2: τῆς δὲ Λυκαονίας ἐστὶ καὶ ἡ Ἰσαυρικὴ πρὸς αὐτῷ τῷ Ταύρῳ ἢ τὰ Ἰσαυρα ἔχουσα κόμας δύο ὁμωνύμους, τὴν μὲν παλαιὰν καλουμένην, τὴν δὲ νέαν, εὐερκῆ.

8 Konu ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz. Alkan - Doğanay 2020, 1-9.

9 Str. XII.6.2-3.

Isauria Bölgesi Genelinde Pers Nüfusa Dair Bulgular

Uzun süren Pers işgali dönemine ilişkin Anadolu genelinde yer yer Pers kültür varlıklarına veya Pers etkili arkeolojik değerlere rastlanmaktadır. Daha çok batı ve güney Anadolu'da yaygınlık gösteren Pers etkili somut kültürel varlıklar Isauria Bölgesi genelinde ise çoğunlukla yazıtlarda anılan Pers isimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Isauria Bölgesi'nin Pers etkili kültürel varlığına dair şimdiye kadar birkaç sikke¹⁰ dışında somut bir bulguya rastlanmamıştır.

Pers izleri bağlamında Isauria Bölgesi söz konusu olunca akla gelen ilk yerleşim bugün Bolat Yaylası Temaşalık olarak bilinen Torosların zirvelerinden birinde konumlanan Astra yerleşimidir. 19. yüzyıldan bu yana Astra'da yapılan arkeolojik ve özellikle epigrafik çalışmalarla¹¹, Olba benzeri bir yerleşimdeki yazıtlar arasında Aydınkışla yazıtındaki isimle aynı olan "Sisiphernes" Pers adının geçtiği belgelenmiştir.

Isaura (Zengibar Kalesi) Kenti Yazıtlarında Geçen Pers İsimleri

Çalışmamıza konu olan ve "Sisiphernes" Pers şahıs adının geçtiği heykel kaidesi bugünkü Aydınkışla yerleşimde tespit edilmiştir.

Aydınkışla'nın 3 km kadar güney batısında yer alan Zengibar Kalesi yerleşmesinde yapılan epigrafik çalışmalar neticesinde buradaki kimi yazıtlarda da Pers adının geçtiği belgelenmiştir¹². Bu yazıtlardan "Pharnakes" adının geçtiği yazıt bir mezar yazıtı iken "Kyros" adının geçtiği yazıt ise tıpkı Aydınkışla yazıtında olduğu gibi, ancak ondan biraz farklı olarak silindirik şeklinde bir heykel kaidesidir. Pharnakes, Yunan bir ön isim takısıyla, Kyros ise Latin ön isim takısıyla anılmaktadır. Söz konusu iki örnek dışında Zengibar Kalesi yazıtlarında Pers isimlerine rastlanmamıştır. Arkeolojik bulgular da kentte Pers varlığını destekler mahiyette değildir.

Isaura Territorium'unda Pers Adının Geçtiği Yazıtlı Heykel Kaidesi

Zengibar Kalesi (Isaura) yüzey araştırmaları kapsamında antik kentin yakın çevresinde de araştırmalar yapılmıştır. Isaura'nın kuzey-doğusunda, antik kente 7 km mesafede bulunan şimdiki Aydınkışla Köyü de bu kapsamda araştırılmıştır. Köy şimdiki Konya-Bozkır karayolunun hemen bitişiğindedir (Fig. 1). Bozkır'a 22 km uzaklıktadır. Köyün çeşitli noktalarında birçok antik malzeme göze çarpmaktadır. Aydınkışla'nın buradaki bir antik yerleşimin üzerine kurulmuş modern bir köy olup olmadığı şimdilik belirsizdir. 2016 yılında Aydınkışla köy meydanında heykel kaidesi olarak kullanıldığı anlaşılan yazıtlı bir eser tespit edilmiştir (Fig. 3a-b). Benzer kaidelerden birkaç tanesini Isaura (Zengibar Kalesi) Agora'sında ve özellikle yerleşimin sütunlu caddesi yakınlarında görmekteyiz. Hatta

---

10 Bu sikkeler yoluyla, yeri kesin olarak saptanamayan Eski Isaura'nın (Palaia) Pers hâkimiyeti altında sikkeler darp ettiği bilinmektedir. Bkz. Şener 2023, 225.

11 Astra'da yapılan çalışmalar hakkında kapsamlı bilgi için bkz. Kurt - Atıcı 2020, 405-422.

12 Alkan - Doğanay 2020, 40, 85 No. 19, 88.

buradaki heykel kaidelerinin kimilerinin üstüne heykel yerleştirildiğini gösteren ayak izlerini net olarak görebilmekteyiz.

194x61.5x58 cm (yazıtlı alan 1.25x50x50cm, alttaki dübel 8x7x3 cm, harf yük. 4cm. ölçülerinde ve yerel sert taştan yapılmış olan heykel kaidesi köydeki modern yapılarda kullanıldığından, yüzeydeki kısmı aşınmalar dışında oldukça iyi korunmuştur. Şimdi köy meydanında korumasız olarak durmaktadır. Kaidenin alt ve üst kısımları profillidir. Olasılıkla daha sonraki kullanımları sırasında üst bölümü düzleştirilmiştir. Bu yüzden kaidenin üst kısımlarında heykel yerleştirildiğine dair herhangi bir iz görülmemektedir. Üst bölümün dört tarafı köşe akroterleriyle bezenmiştir. Eserin üzerinde yer alan 5 satırlık yazıt (Fig. 3c) yardımıyla eserin heykel kaidesi olduğu söylenebilmektedir. Kaide üzerindeki yazıt iyi korunmuştur. Söz konusu yazıt daha önce yayınlanmamıştır.

Yazıtın transkripsiyonu:

Σεισιφέρνης

2 Ἐπολλωνίου

ἀνέστησεν

4 τὸν πατέρα αὐτοῦ]

τειμῆς χάριν.

Çevirisi: “*Apollonios’un oğlu Sisiphernes, onurlandırmak için babasının (heykelini) dikti*”.

Satır 1: Sisiphernes ismi Astra yazıtlarından sonra bu yazıtlarla aynı coğrafyada bir kez daha karşımıza çıkan Pers erkek şahıs ismidir¹³. Yerleşimin bağlı olduğu Isaura (Zengibar Kalesi) yazıtlarında daha önce Pers isimleri belgelenmiştir¹⁴.

Heykel kaidesi üzerindeki yazıtta kullanılan sigma ve omega harflerine ve -ετ diphtongos’una göre yazıt ve dolayısıyla heykel kaidesi Roma İmparatorluk Dönemi’ne tarihlenebilir. Daha spesifik bir tarihlleme şu aşamada mümkün değildir.

Sonuç

Isauria Bölgesi’nin en önemli yerleşmesi olan bugünkü Zengibar Kalesi ve yakın çevresinde uzun süredir yapılmakta olan arkeolojik yüzey araştırmaları sırasında daha önce belgelenemeyen çok sayıda yazıtlı ve yazıtsız arkeolojik eser tespit edilmiştir. Bunlardan özellikle Asartepe’de konumlanan ve Zengibar Kalesi olarak bilinen ancak Eski ve Yeni

13 Sisiphernes ismini -phernes ekli Pers isimleri ile karşılaştırmak için bk. Vazquez 1988, 276 No. 611/XXXII (Lindos): [Ἐπολλωνίου ὁ στί]ραταγὸς τοῦ Περσῶν βασιλέως Δαρείου (...) “*Perslerin kralı Dareios’un komutanı Artaphernes*”; SEG 29, 302, no. 1205 (Sardis): Ἐτέων τριήκοντα ἐννέα Ἐρταξέρξεω βασιλευόντος, τὸν ἀνδριάντα Δροαφέρνης Βαρ(ά)κεω Λυδίας ὑπαρχος Βαραδάτω Διί. (...) “*Artakserkses’in krallığının otuz dokuzuncu yılında bu heykeli Zeus Baradates’e Barakes’in oğlu Lydia satrapı Droaphernes (yaptırdı)*”; Aydaş 2002, 23-27 (Aksaray, Büyüktaşlı Höyük): (...) ἀναφέρετω Διί ἀπὸ Θουμνάσων καὶ Διί Φαρναουα καὶ τῆ Ἀναϊτιδί. (...) “*(bu cezaları) Thymmasalı Zeus’e ve Zeus Pharnavas’a ve Anaitis’e götürsün*”.

14 Alkan - Doğanay 2020, 85-86 No. 88 (*Pharnakes*), 40 No. 19, 133 No. 153 (*Kyros*).

Isaura olup olmadığı konusu tartışmalı olan yerleşimdeki yazıtlı örnekler kısa bir zaman önce yayımlı olanlarıyla birlikte bir kitap dâhilinde ele alınmıştır. Ancak yerleşimin yakın çevresinde daha önceleri belgelenmeyen yazıtlar henüz yayınlanmamıştır.

Bununla birlikte yerleşimin hemen bitişiğinde konumlanan bugünkü Aydıncışla Köyü'nde tespit edilen yazıtlı bir heykel kaidesi yazıt içeriği bakımından önem arz etmesi sebebiyle bu çalışma kapsamında ele alınmıştır.

Böylelikle Zengibar Kalesi ve Astra yazıtlarıyla zaten bilinen bölgedeki Pers nüfusuna dair ipuçları veren kişi adlarından birisi olarak Sisiphernes adı bir kez daha, bu sefer Isaura'ya (Zengibar Kalesi) çok daha yakın bir yerde belgelenmiştir.

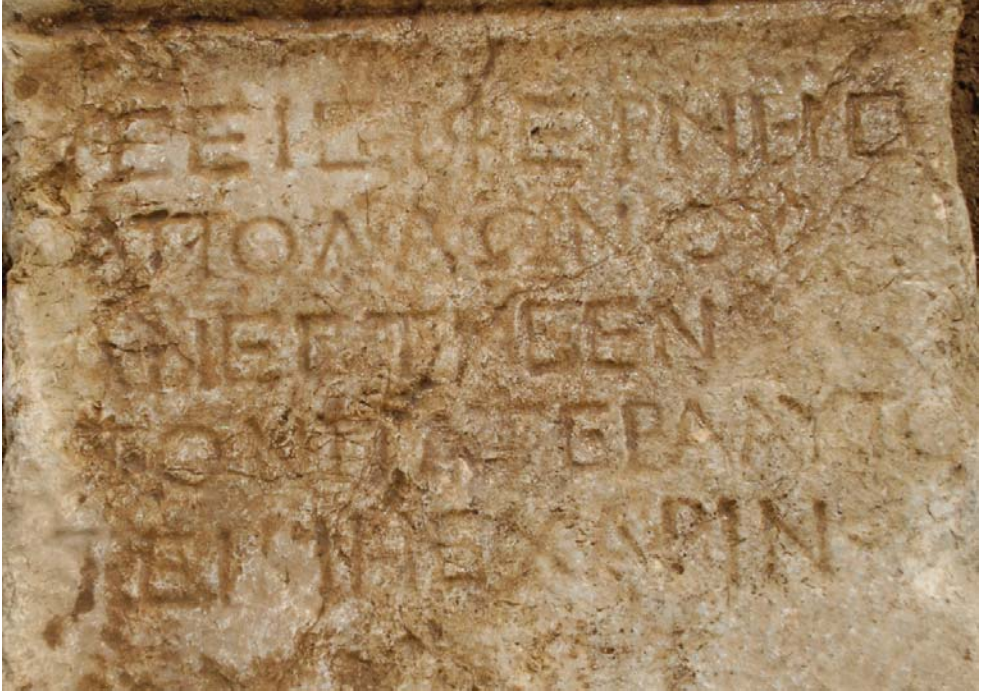
Levha. 1. Aydınkışla Köyü.

Levha. 2. Aydınkışla'dan Isaura'ya bakış.

Levha. 3a-b. Apollonios'un heykel kaidesi.

Levha. 3c. Apollonios'un heykel kaidesi üzerindeki yazıt.

Kısaltmalar ve Kaynakça

EA Epigraphica Anatolica

SEG Supplementum Epigraphicum Graecum

Alkan - Doğanay 2020

Alkan, M., - Doğanay, O., Zengibar Kalesi (Isaura) Araştırmaları 1: Antik Kaynaklar ve Epigrafik Buluntular, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Aydaş 2002

Aydaş, M., "A Priest of the Goddess Ma at Komana (An Inscription in the Aksaray Museum)", *EA* 34, 23-27.

Hereward 1958

Hereward, D., "Inscription from Pamphylia and Isauria", *The Journal of Hellenic Studies* 78, 57-77

Kurt - Atcı 2020

Kurt, M., - Atcı, E., "Yazıtlar Işığında Isauria Yerleşimi Astra'nın (Temaşalık) Politik ve Sosyo-Kültürel Durumu", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 44, 405-422.

Mitford 1990

Mitford, T. B., "The Cults of Roman Cilicia". *ANRW* II 18.3, 2131-2160.

Royer - Bahar 2011

Royer, A. - Bahar, H., "Astra en Isaurie". *Anatolia Antiqua* 19, 149-198. **SEG 29** Editors H.W. Pleket - R.S. Stroud *et alii*, Amsterdam.

Strabon

Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası, Çev. A. Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul (2000).

Şener 2023

Şener, H. H., "Zengibar Kalesi (Isaura) Sikke Buluntuları". Ed. O. Doğanay, Zengibar Kalesi (Isaura) Araştırmaları-2 (2010-2019). İstanbul, 223-240.

Vazquez 1988

Vazquez, L.M., "Inscripciones Rodias, director: I.R. Alfageme (Catedrático de Filología Griega). Tesis Doctorales. No. 450/88, Universidad Complutense de Madrid, Facultad de Filología, Departamento de Filología Griega y Lingüística Indoeuropea.

Seleucia | Sayı XIV | Mayıs 2024

A Comment on the Two Mold-Blown Glass Vessels from Anatolia: Christian Affiliations in Roman Imperial Glass

Anadolu Buluntusu Kalıba Üfleme İki Cam Vazo Konusunda Bir Yorum: Roma İmparatorluk Dönemi Camculuğunda Hıristiyanlıkla İlgili Çağrışımlar
Emel Erten – Güven Sevencan
11

Isaura Territoriumu'ndan Yeni Bir Yazıt
A New Inscription From Isaura's Territorium
Osman Doğanay - Murat Aydaş
23

2017-2019 Lebedos Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Siyah Firnisli Attika Seramikleri
Attic Black-Glazed Pottery from Lebedos Discovered During Archaeological Surveys from 2017 to 2019
Figen Çevirici-Coşkun
31

Ahlat Müzesi'nden Bir Grup Urartu Eseri
A Group of Urartian Artifacts from Ahlat Museum
Bilcan Gökce - Mikail Ercek - İlhan Kılıç
65

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ele Geçen Herakleia Pontika Amphora Buluntuları
Heracleia Pontica Amphorae from Sinop Balatlar Church Excavations
Gülseren Kan Şahin – Ebru Batmaz
85

Yeni Arkeolojik Araştırmalar Işığında Avanos ve Çevresi: Geç Hellenistik Dönem'den Geç Antik Çağ'a
Avanos and its Environs in the Light of Recent Archaeological Research: From the Late Hellenistic Period to Late Antiquity
Handan Yıldızhan
119

Trade Relations of Tarsus in the Light of Amphora Finds: From Roman Imperial Period to Late Antiquity
Amphoralar Işığında Tarsus'un Ticari İlişkileri: Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Çağlar
Erkan Alkaç
149

British Museum'da Bulunan Phryg Başlıklı ve Yaşmaklı Bir Büst
The Bust with Phrygian Cap and Yashmak in the British Museum
Meral Hakman
167

Eminler Höyük Erken Tunç Çağı III Seramik Buluntuları ve MÖ III. Binyıl Sonlarında Karaman Ovası
Eminler Höyük Early Bronze Age III Pottery and Karaman Plain at the End of the 3rd Millennium BC
Yalçın Kamış – Tuğçe Şener
187

A Stamped Rhodian Amphora from the British Museum: A New Eponym-Fabricant Couple
British Museum'dan Mühürlü Bir Rhodos Amphorası: Yeni Bir Yönetici-Üretici Çifti
Erkan Alkaç – Handegül Canlı
217

Sisan Höyük'ten Hellenistik ve Roma Dönemi Seramikleri
Hellenistic and Roman Pottery from Sisan Höyük
Hatice Körsulu – Cemile Gültekin
229

Koloe (İzmir-Kiraz) Buluntusu Roma Heykeltıraşlık Eserleri Üzerine Yorumlar
Comments on the Roman Sculpture from Koloe (Kiraz - İzmir)
Ali Özkan
273

Büyük Deller Hellenistik Dönem Seramikleri Üzerine Ön Değerlendirmeler
Preliminary Analysis of the Hellenistic Pottery from Büyük Deller
Burcu Tüysüz - Işıl Demirtaş - Pınar Çaylı
297

Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Unguentarium
A Group of Terracotta Unguentaria from Akşehir Nasreddin Hodja Archaeology and Ethnography Museum
Nizam Abay – Cüneyt Öz
329

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-6925-52-6

9 786256 925526

